

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

29. Quotuplex sit vsura, & de mentali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

endi, aut pecunia aestimari: secus, si dares ut tibi remittere satisfactionem iniuriæ à te illatæ, usura hæc esset: nam talis iniuria pecunia aestimabilis est, & pecunia sæpius satisfactio ipsa fit.

Quartum, opus est, ut illud lucrum proveniat ratione ipsi mutui; cum enim ob aliam causam datur, non est usura, & sic excusatur ab usura, qui ratione damni emergētis, vel lucri cessantis aliquid accipit in mutuo ultra sortem, de quo post dicemus.

Quintum, opus est, ut principaliter ob mutuum tale lucrum proveniat: si enim non principaliter ob id provenit, non est usura. Et sic excusatur ab usura, qui mutuat alicui, qui omnino libere & sponte ex gratitudine aliquid ultra sortem dat: si verè ita sit, nullaque obligatio intercedat, sed absoluta animi gratitudo, non est usura accipere, quia non ob mutuum principaliter provenit, sed ob gratitudinem alterius. Sunt igitur prædicta quinque ad usuram necessaria, & in prædicta definitione omnia aperte continentur. Usura autem peccatum est mortale, & oppositum asserere, est hæreticum. Ita habetur de usura. cap. quia, &c. super eod. Dicitur autem apud Latinos usura, quasi lucrum quoddam; & scenus, quasi foetus apud Græcos dicitur *τοκος*, quasi partus, & apud Hebræos *שכר*, quasi mortuus, unde Deuter. 23. ubi dicitur, *non feneraberis ad usuram*, dicitur, mortuus non mordebis, unde Chrysostom. super Matthæ. comparat morsui aspidis, qui primò delectationem infert, & somnum, post, mortem comparat; sic etiam qui ad usuras accipit, sibi bona conferri purat, postea verò cambijs, & recambijs omnia sua consumpta dolet, & se in inopiam redactum plorat. Hæc igitur dicta sunt, quantum ad definitionem, & nomen usuræ.

Quotuplex usura sit, & de mentali.

CAPVT XXIX.

Huius usuræ tres sunt species. Quædam enim est mentalis, quædam exterior explicita, quædam exterior implicita, seu palliata. Usura mentalis est, cum quis mutuat hæc intentione, ut ex mutuo aliquod lucrum ultra sortem accipiat; tamen talem intentionem nullo modo exterius mani-

festat

festat ei, cui mutuatur, sed exterius est simplex mutuum, interius autem lucrum intendit. Talis vsura mentalis dicitur, quia id, quod vsuram facit, puta, lucrum ratione mutui habere, mentis est. Vnde, non dicitur vsura mentalis, sicut alia peccata dicuntur mentalia, vt homicidium mentale, fornicatio mentalis, &c. alia: hæc enim sunt, quamuis nullum opus exterius sint. Et hoc etiam modo est quædam vsura mentalis, cum quis interiorius consentit in vsuris accipiendis, vel desiderandis: sed in presenti, vsura mentalis est, cum mutuum reale est, & qui mutuatur, intentionem habet accipiendi lucrum, siue potest accipiat, siue non, tamen intentionem non exprimit exterius: cum verò intentionem exprimit per aliquod pactum, paciscendo cum eo, cui mutuatur, de luero ultra sortem, hæc exterior vsura dicitur. Et quidem si pactum fuerit expressum, dicitur vsura exterior explicata, si verò tacitum, implicata, seu palliata. De harum singulis oportet tractare, ac primum de mentali. Circa mentalem, aduerte tria esse necessaria in tali vsura.

Primum est, vt quis intentionem & propositum habet accipiendi aliquid ex mutuo, ultra sortem. Notanda tamen est differentia inter spem, seu desiderium, & intentionem: spes enim est sperare, seu desiderare rem, aliud intendere rem: intentio enim non solum dicit velle rem, sed dicit finem operationis, vt propter rem illam homo operetur. Vnde in codicis sanitate, qui operatur, vt eam consequatur. Vnde in codicis desiderium dicunt simpliciter velle. Modo, scias spem, aut desiderium habendi aliquid ob mutuū, non facere vsuram mentalem, sed intentionem; quamuis enim quis mutuatur accipere sperans, seu desiderans ob mutuū se aliquid habere, non committit vsuram; tamen si intendat, id est, hoc modo mutuatur, vt lucrum habeat, vsurarius est. *Lucrum ob mutuū dare, nihil inde sperantes.* Hic, spes pro intentione sumitur: non enim dicit simplex velle, sed velle, quod est causa, vt detur mutuū, & hæc est intentio. Hæc distinctio mutuum etiam prodest pro simonia mentali: inferuire enim alicui hæc spes, & hoc desiderio, quod ille beneficium dabit, non est simonia: tamen tali intentione inferuire, vt obligetur ille obsequium, ad dandum beneficium, simonia est.

Non sufficit intentio ad talem vsuram, sed est secundum necessarium, vt intentio ista sit accipiendi lucrum ob mutuū: quando enim intendit lucrum habere, sed non ob mutuū,

non est usura: v.g. mutuo alicui, vt fiat mihi amicus, & beneficius, & ex tali beneuolentia donec mihi aliqua, & beneficiat, non quidem ob mutuum, sed, ex amicitia, talis non est usura, nisi debet esse intentio habendi aliquod lucrū ab aliquo, propter mutuum.

Nec hoc etiam sufficit, sed opus est, vt ista intentio, quæ est habendi aliquid, propter mutuum, sit habendi aliquid principaliter, propter mutuum. Nam cum intendit quis habere ab aliquo lucrum, propter mutuum, sed non principaliter propter mutuum, sed ob gratitudinem, & liberalitatem suam, non est usura mentalis, sicut nec exterius accipere, usuram facit. Nec iudicis Soto lib. 6. quæst. 1. art. 2. qui contrarium tenet: nam melius dicit Nauar. tract. de usura, num. 19. verbi gratia. Mutuo alicui hac intentione, quia scio ipsum esse gratum, & liberalem, & solitum remunerare beneficia accepta, & ipse ob talem, gratitudinem, dabit mihi aliquid ultra sortem; non est usura; tunc enim usura est, cum intendo aliquid habere ex aliquo, ex obligatione saltem morali, quia nempe intendo illum obligare ex mutuo, vt det ultra sortem: nec opus est vt ista obligatio sit iuris, sed est, vt sit obligatio aliqua moralis, quæ homines quodam modo cogit ad aliquid faciendum. Talis igitur debet esse intentio eius, qui usuram facit mentalem. Stante autem tali intentione, potest tripliciter contingere usura mentalis.

Primo, cum ex parte vtriusque, dantis, & recipientis, est similis intentio: nam alter mutuat tali intentione, & alter dat hac intentione, puta, sentiens se ex mutuo obligari, & tunc peccat mortaliter qui recipit, & obligatur ad restitutionem.

Altero modo, est intentio ex parte recipientis: qui enim dat, liberaliter, & ex gratitudine dat, at qui accipit, velut ex debito accipit, & tunc hic mortaliter peccat, & obligatur ad restitutionem, quousque constat de intentione dantis: habita enim intentione dantis, non tenetur reddere; tamen mortaliter peccat, ob suam intentionem: & sic etiam peccaret, quamuis ille, qui mutuauit nihil postea, lucrī daret.

Tertio modo, qui dat ultra sortem, potest intentione talis esse, qua velut ex debito dat; tamen qui accipit, solum accipit, velut ex gratitudine, & liberalitate datum: in quo casu non peccat, qui accipit; tamen, cum primum de dantis intentione constat, tenetur restituere; non totum, sed id, in quo dicitur est

factus, vt dicit Caiet. ver. vsura, ver. gr. Accepi vestem sericam
vltra sortem credens mihi ex liberalitate dari cum constet, nō
sic datam fuisse, non tencor totum dare valorem, sed eū quem
alias consumpsissem, nisi illam accepissem; si enim ex panno
aliās me vestirem, solum, quantum talis valeret vestis, posse-
re teneret, & nōn pretium vestis sericæ.

De vsura exteriori explicita.

CAPVT XXX.

AD vsuram exteriorē explicitam duo sunt neces-
saria.

Alterū est, vt intercedat mutuū, in quo aliquid vltra
sortem accipiatur: Vnde, cum non est mutuū modo allego,
quamuis sit lucrum vltra sortem, non est vsura, licet interce-
dant pecuniæ: v. g. Si quis pecunias alicui det, vt is se diuitum
coram alijs ostendat, tamen post easdem reddat, potest aliquid
lucri inde habere, nec est vsura, quia non est mutuū, sed com-
modatio quædam. Rursus, si quis det alicui pecunias aureas,
vt ipsis ad aliquam medicinam vtatur putā, vt cum ipsis deco-
quat carnes, & iterum reddat, potest absque vsura aliquid lu-
cri accipere, quia non est mutuū, sed locatio quædam pecu-
niæ. Rursus, si det aureas pecunias pro argenteis, & petat al-
quid moderatum vltra pretium pecuniæ aureæ: similiter, si
argenteas pro alijs inferioribus metallis, & moderatum quid
accipiat vltra valorem, non est vsura, quia est venditio quæ-
dam pecuniæ, non mutuū. Debet igitur ad vsuram mutuam
aliquid intercedere.

Alterum etiam necessarium est, vt sit pactum aliquo opere
tum recipiendi aliquid vltra sortem, propter mutuū. Vnde
est regula generalis obseruanda; quoties aliquis paciscitur de
aliquo lucro, quod sit pecunia, vel pecunia estimabile, ob mu-
tuū habendo vsurarius est. Per hanc regulam, multi in particu-
lari casus deciduntur, quorum aliquot enarrabo, vt per hoc
facile alij iudicari queant.

Primus: si quis mutuat agricolis, seu terrarū cultoribus, hoc
pacto, vt obligati maneant terras mutuantis colere, quamuis
mutuans soluat totum pretium, quod illi merentur, & quod
ab alijs essent habituri, est vsura; quia illa obligatio, qua obli-